

Салігорская вясна

Першае месцанараджэнне калійнай солі было адкрыта ў Германіі. Гэта краіна доўгі час заставалася адзіным у свеце пастаўшчыком калійнага ўгнаення. Каб утрымаць за сабой манополію, гаспадары калійных шахт настойліва сцвярджалі, што за ўсю гісторыю нашай планеты спрыяльныя ўмовы

ва ўсім Салігорску шахта-га ствала. Шахтабудаўнікі ўжо дабраліся да руднага пласта, апусціліся на глыбіню 823 метры, апранулі калодзеж у несакрушальную браню, сабраную з чыгунных секцый — цюбінгаў. Следам за імі цяпер ідуць чэканшчыкі. Яны вышукваюць самыя маленькія

адтуліны, праз якія можа прасачыцца вада, і закрываюць іх. Праз два-тры месяцы ствол будзе гатовы і над ім падымецца пастаянны катёр. Два скіпы, здольныя з верхам напоўніць чыгунны вагон, будуць па чарзе выдаваць нагара здабыты сільвініт.

Пад зямлёй зараз будзеца шахта. Прамысловай здабычы калійнай солі яшчэ няма, але паколькі штрэкі, квершлагі і іншыя памяшканні шахты праходзяць па гарызонту калійнай солі, тут «вымушаны» яе здабываць. Паднятую нагара руду яшчэ няма магчымасці ўзбагачаць, і таму гэту, так званую сырую соль вывозяць на палі ў тым выглядзе, у якім здабываюць. Кожны дзень з блізкіх калгасаў прыязджаюць машыны і забіраюць яе.

У шахту ўжо спушчаны горнапраходчыя камбайны, скрэперныя лябёдка, трактары. Заканчваецца будаўніцтва трансфарматарных і размеркавальных падстанцый, гаража, майстэрня, акумулятарнай. Адным словам, прыводзіцца ў баявую гатоўнасць уся складаная гаспадарка шахты.

З кабіны вежвага крана,

які знаходзіцца на вышыні пяці-шасціпавярховага дома, будоўля як на далоні. Адсюль добра відаць, як многа ўжо зроблена. У першую чаргу быў пабудаваны двухпавярховы будынак рабочай сталовай. Насупраць — адміністрацыйны корпус камбіната. Ужо гатовы да здачы бытавы камбінат, дзе размесціцца душавыя, медпункт, фатарый, адміністрацыя рудніка. Заканчваецца будаўніцтва галоўнай вентыляцыйнай устаноўкі. Над першым ствалом расце надшахтны будынак. Склад руды нагарае вялізны ангар, дзе мог бы змясціцца не адзін самы магучы самалёт. Склад разлічаны на 60 тысяч тон руды. Гэтага запаса хопіць для работы

ўзбагачальнай фабрыкі на дзве сутак. Будзеца яшчэ некалькі складаў-ангараў для гатовай прадукцыі. Адзін з іх — для грануліраваных ўгнаенняў. Спецыялісты сельскай гаспадаркі цэняць іх значна вышэй тых, што вырабляюцца зараз. Яны даўжэй захоўваюцца на глебе, не змываюцца дажджом. Да гэтага часу ні на 1-м, ні на 2-ім калійным цэху грануліраваных ўгнаенняў не было.

Ну, і, вядома, самае важнае з надземных збудаванняў — гэта сам будынак узбагачальнай фабрыкі з многімі дапаможнымі цэхамі. Ужо абліцоўваецца цэглай металічны каркас галоўнага корпуса. Металічнымі карункамі арматуры ўсланы катлаван вялізнай чашы згушчальніка.

Калі фабрыка будзе гатова і пачнецца ўстаноўка і мантаж абсталявання, асабліва кляпавы час пачнецца для Кляменція Султанава, начальніка ўзбагачальнай фабрыкі 3-га Салігорскага калійнага камбіната. К. Султанаў дваццаць год працаваў на поўначы, пусціў не адно падобнае прадпрыемства. Цяпер прыехаў у Беларусь.

— Праўда, раней мне прыходзілася мець справу з золатам, — гаворыць Кляменцій Аркадзевіч. — У тэхналогіі ўзбагачэння вельмі многа агульнага, ды і вынікі таксама падобныя. Хлеб і золата! Цяжка сказаць, што чалавеку больш неабходна. А без калія добры ўраджай не вырасціць.

На будаўніцтве згушчальнікаў працуе брыгада Мікалая Харчанкі. Ён прыехаў у Салігорск, калі горада па сутнасці яшчэ не было. Будоваў 1-ы і 2-і калійны камбінаты. Цяпер будзе 3-ці.

Харчанку падабаецца яго прафесія. «Калі бачу тое, што пабудоваў, вельмі гордым раблюся, — гаворыць Мікалай. — Думаю, што не дарэмна на зямлі пражыў, след на ёй пакінуў».

1 студзеня 1970 года 3-ці калійны дасць першыя ўгнаенні. У 1971 годзе ён будзе закончаны. Але на гэтым будаўніцтва не скончыцца. Геалагі і праекціроўшчыкі зноў у рабоце. Яны робяць замеры, абмяркуююць і прыкідаюць, думаюць, дзе пачаць будаўніцтва новага — 4-га Салігорскага калійнага камбіната.

для ўтварэння месцанараджэнняў калійнай солі існавалі толькі адзін раз і толькі ў адным месцы — у Германіі. У 1925 годзе ў Савецкім Саюзе было адкрыта самае вялікае ў свеце Салікамскае месцанараджэнне калійнай солі. Знойдзенае на Старобіншчыне непадалёку ад вёскі Чыжэвічы новае месцанараджэнне гэтага каштоўнага мінералу павялічыла нашу калійную скарбніцу на многія мільярды тон.

У 1958 годзе тут пачалося будаўніцтва першага калійнага камбіната, і адначасова непадалёку ад яго быў закладзены першы камень у падмурак першага дома новага горада, названага Салігорскам. Сёння ў гэтым горадзе шматпавярховыя жылыя дамы, школы, бальніца, кафэ, рэстаран, магазіны, палац культуры, кінатэатр. 1-ы і 2-гі Салігорскія калійныя камбінаты даўно даюць калгасным і саўгасным палям краіны мільёны тон ўгнаенняў. А ў студзені 1970 года дасць першую прадукцыю 3-ці калійны камбінат.

Сёння бясконцым патокам ідуць сюды «МАЗы», «ЗІЛы», «Калхіды». У кузавах і прычэпах яны вязуць цэглу і іншыя будаўнічыя матэрыялы, розныя машыны і механізмы, якія трэба зманціраваць, правесці, адрэгуляваць. Тут хапае работы экскаватарам, бульдозерам, пад'ёмным кранам. Будоўля працуе, як дакладны механізм. 3-ці калійны будзе самым вялікім у Салігорску. Яго праектная магучнасць каля 2,5 мільёна тон ўгнаенняў у год.

Першымі на будаўнічыю пляцоўку 3-га калійнага камбіната ў 1964 годзе прыйшлі шахтабудаўнікі. Перш чым пачаць прабіваць ствол шахты, яны ўстанавілі халадзільныя машыны і пачалі замарожваць амаль 100-метровы пласт пяску-пльвіну. Хутка над палямі падняліся пакрытыя шыферам вежы часовых капроў. Пад кожным з іх знаходзілася вусце ствала — сяміметровы бетонныя кольца — вароты ў падземную кладоўку.

Першы і трэці ствалы ўжо гатовы. Зараз вядзецца арміроўка другога, самага глыбока-

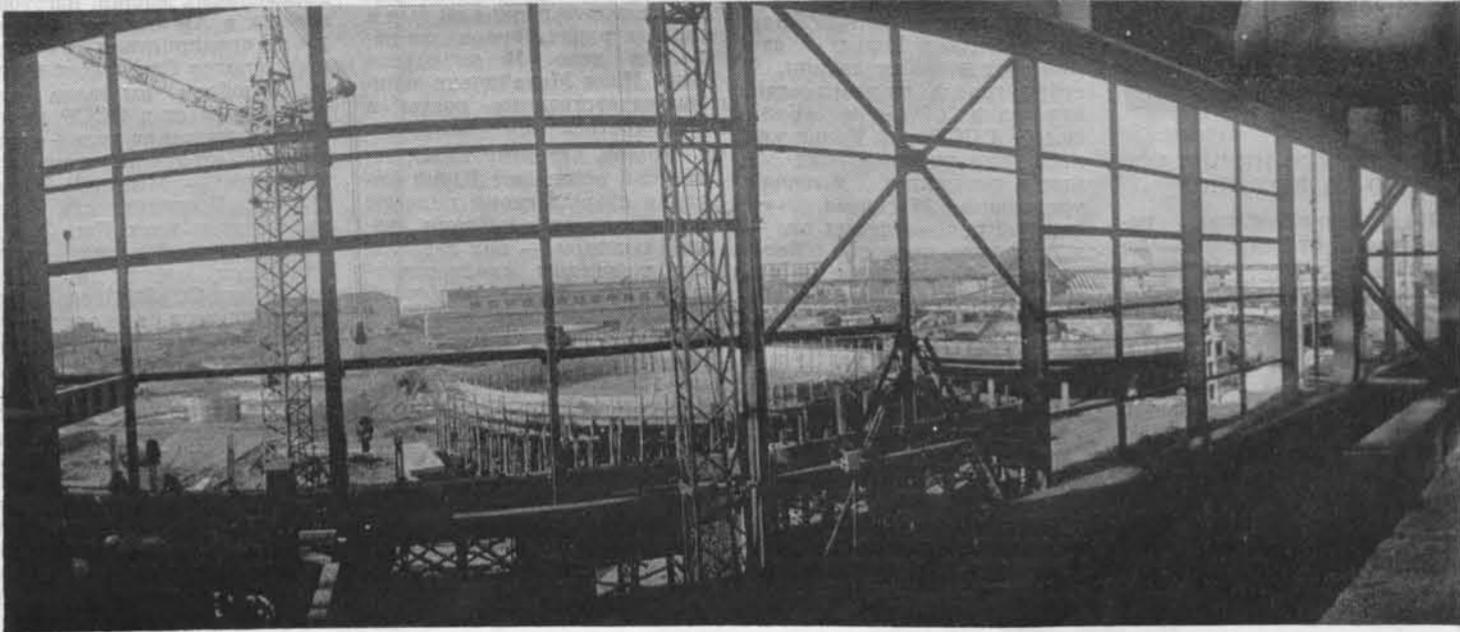
Гэтыя здымкі зроблены нашымі фотакарэспандэнтамі **В. ДУБІНКАМ** і **Ю. ІВАНОВЫМ** на будаўніцтве 3-га Салігорскага калійнага камбіната.

Уверсе — мантажнік Мікалай **СУЧОК**.

Карункамі арматуры ўслана чаша згушчальніка [здымак у цэнтры].

Здымак справа зроблен у шахтным ствале на глыбіні 150 метраў.

Унізе — від будаўніцтва.

У СЯРЭДНЯЙ школе № 9 горада Слуцка адкрыт музей Ільіча. На парэдным плане прыгожа аформленыя вітрыны «Ленін жыў, Ленін жыўе, Ленін будзе жыць», «Ул. Ленін у Горках», «Па ленинскіх месцах».

У музеі ёсць шматлікія копіі работ Ул. І. Леніна, копія першага нумара ленинскай «Іскры», партыйнага білета правадыра, фотакопіі анкет для дэлегатаў X з'езду РКП. Гэта вынік сувязі школы са шматлікімі музеямі Ул. І. Леніна ў нашай краіне і за мяжой. Цудоўныя макеты падрыхтаваны рукамі вучняў школы. Макет «У Разліве» расказвае аб нялёгкіх днях у жыцці Леніна. Тут і будан, і пянік, на якім любіў сядзець Уладзімір Ільіч. У цэнтры музея на падстаўцы, засланай кумачом, бюст правадыра. Побач макет Маўзалея Леніна і рабочага кабінета ў Крамлі.

Стэнды расказваюць аб тым, як выконваюцца заповеды Ільіча, які яны жывуць у справах савецкіх людзей. Падрыхтаван стэнд «Людзі, якія ўзнагароджаны ордэнам Леніна». Музей Ул. І. Леніна—месца правядзення самых урачыстых мерапрыемстваў школы.

М. СЯЎРУК.

МАЛЯЎНІЧЫЯ месцы ў наваколлі гарадскога пасёлка Жыткавічы. Многа тут блакітных азёр, духмяных сасновых бароў. Асабліва прыгожае возера Белае. Берагі пячаныя, чыстыя, а навокал сцяной стаіць вечназялёны лес. У возеры мноства разнастайнай рыбы. На беразе возера Белага ў мінулым годзе рашылі пабудаваць сваю базу адпачынку меліяратары Жыткавіцкага будаўніча-мантажнага ўпраўлення.

Нядаўна база «Меліяратар» гасцінна расчыніла свае дзверы. Пабудаваны вялікі цагляны корпус, два шчытовыя драўляныя дамы, а таксама ўзведзена сталовая, кацельная, воданаропная вежа. Абсталявана лодачная станцыя, вышка для скачкоў у ваду, пляж. Адпачываць тут могуць адразу каля ста чалавек.

В. ХВАЙНІЦКІ.

ЗАРАЗ у Івацэвіцкім раёне працуе 35 ашчадных кас. Сума ўкладаў у іх складае 6 мільёнаў 48 тысяч рублёў. Самыя буйныя ашчадныя касы размешчаны ў вёсках Колацк, Свябуйны і Любішчыцы. Кожны другі жыхар гэтых вёсак—ўкладчык ашчаднай касы.

З 1965 па 1969 год агульная сума ўкладаў павялічылася на 3 мільёны 139 тысяч рублёў. Памер уклада на 1 чалавека за гэты час узрос у сярэднім на 150 рублёў.

А. ЛАЎРАНЮК.

ГОРАД Барысаў уступіў у сваё дзевятае стагоддзе, але ён малодзе і прыгажэ. Пачалося ўзвядзенне самага высокага ў горадзе будынка—9-павярховага жылога дома. Запланавана будаўніцтва яшчэ трох такіх дамоў. У гэтым годзе барысаўчане атрымаюць ключы ад 800 кватэр.

У горадзе ўзводзіцца аўтобуса-таксаматорны парк, цэнтральны корпус політэхнікума, дом кнігі, спартыўны комплекс з плажным басейнам, радзільны дом, некалькі магазінаў.

П. БАРОДКА.

УАПОШНІ час у вёсцы Гошава пабудавана 130 новых дамоў, маюцца бібліятэка, магазін, клуб, фельчарска-акушэрска пункт, васьмігадовая школа.

Непазнавальна змянілася і жыццё саміх вясцоўцаў. У калгасных сем'ях ёсць 360 веласіпедаў, 38 матацыклаў, 75 радыёпрыёмнікаў. Многія дзеці калгаснікаў вучацца ў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах.

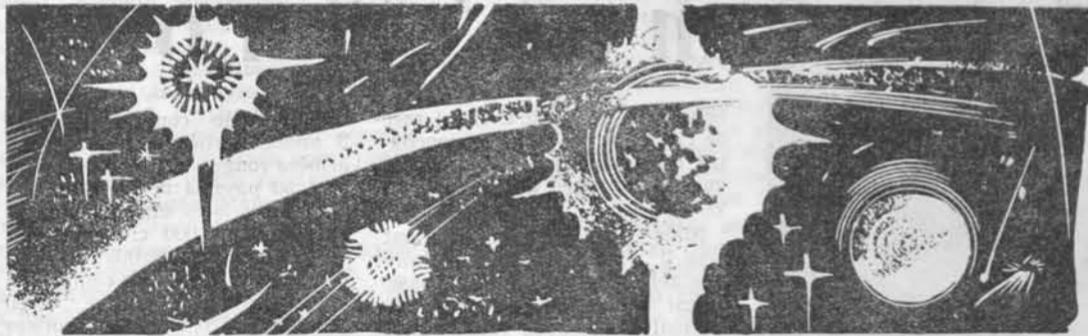
А. МАРЦІНОВІЧ.

Драгічынскі раён.

На нашых здымках—новая прадукцыя Мінскага аўтамабільнага завода: трохвосевы грузавік МАЗ-516 і аўтапоезд, які складаецца з цягача МАЗ-504 і паўпрычэпа МАЗ-5210. Абедзве машыны атрымалі высокую ацэнку спецыялістаў. Фота УЛ. ЛУПЕЙКІ.

ЗАЧЕМ ЛЮДЯМ КОСМОС?

12 апреля—День космонавтики

Несмотря на сравнительно короткую историю космической деятельности человечества, уже вполне сформировались и развиваются некоторые направления изучения и освоения космоса.

Научные исследования в околоземном космическом пространстве, начатые первым советским спутником в 1957 году, продолжают множественными спутниками серии «Космос» и гигантскими космическими лабораториями типа «Протон». Последовательное изучение Луны проводилось посадочными лунными станциями, искусственными спутниками Луны и продолжается автоматическими станциями «Зонд», возвращающимися после облета Луны на Землю.

Исследование дальнего космического пространства и планет Солнечной системы имеет значительную историю полетов советских межпланетных станций к Марсу и Венере. В настоящее время межпланетные автоматические станции «Венера-5» и «Венера-6» находятся на пути к цели.

В 1961 году орбитальный полет Юрия Гагарина на корабле «Восток» положил начало еще одному направлению космонавтики—изучению и освоению космоса при непосредственном участии человека. В последующие годы мир был свидетелем плодотворности и эффективности этого направления.

Перевернута первая страница новой захватывающей главы в истории космонавтики, 16 января 1969 года на околоземной орбите была собрана и функционировала первая экспериментальная обитаемая космическая станция—плод творческой энергии и труда советских людей.

Что сулит человеку космос? Почему возникла проблема космоса? Для чего запускают исследовательские ракеты, искусственные спутники, межпланетные автоматические станции и пилотируемые корабли? Может быть, это плод досужих мечтаний, излишняя торопливость? Что дает, хотя бы в общих чертах, решение проблемы полета к другим мирам? Будут ли усилия, затраченные человечеством на пути к этой цели, оправданы конечными результатами?

Эти вопросы волнуют сегодня всех. Их задают не только люди, охваченные острым интересом к будущему космонавтики, но и скептики, находящие научно-технический подход к проблеме преждевременным, и недоумевающие, почему человек стремится покинуть Землю.

Как ответить на эти вопросы? Сегодня каждому ясно, что исследование безбрежных космических просторов—проблема сложная. Ее успешное решение связано с развитием космической техники, выбором методологии, особенностями организации и проведения основных летных экспериментов.

Древние не зря называли тернистый путь человеческого развития дорогой к звездам. Разведка неба и космоса стала содержанием человеческого прогресса XX века.

Проникновение в тайны мироздания, овладение невиданными источниками энергии, освоение других планет открывает такие перспективы, о которых люди не смели и мечтать.

Существует множество практических соображений в пользу исследований космоса. Тем, кто хочет получить точный ответ, скажем коротко: уникальные «ресурсы» этого нового мира более чем компенсируют все затраты.

Исследования межпланетного пространства при помощи сложнейших оснащенных всевозможными приборами спутников и ракет порождают тысячи новых идей, изобретений и технологических усовершенствований, из которых многие находят практическое применение в нашей повседневной жизни. «Продукты» космической технологии используются в медицине и промышленности, строительстве и на транспорте.

Мы с большим вниманием следим за пилотируемыми космическими кораблями (что вполне естественно), но огромную часть полезной информации приносят нам и беспилотные исследователи космоса. В техническом плане данные, полученные первыми автоматическими разведчиками, уже изменили то представление, которое мы имели о нашем мире. Спутники, в частности, позволили уточнить форму и измерить радиус нашей планеты, с большой точностью установить расстояния между континентами. Мы узнали, что наша планета ежедневно теряет почти 100 тонн водорода в результате испарения океанов и морей, что метеориты приносят нам тысячи тонн железа. Ученым пришлось пересмотреть многие представления о том, что происходит в океане Вселенной и в глубинах мантии нашей Земли.

Посланцы человека в космос создали предпосылки для создания всемирной метеорологии. Если наземные обсерватории могут фиксировать лишь местные и мимолетные изменения погоды, то аппаратура, выведенная на космические орбиты, может дать нам общую картину климатических явлений, собрать сведения об образовании и движении облаков, о радиационном балансе системы Земля—атмосфера, об изменении снежного и ледового покрова, о смещении воздушных масс и образовании циклонов. Из космоса к нам приходят предупреждения о смертоносных тайфунах, капризах погоды и других опасностях.

Но все это—только первые шаги. Научившись узнавать погоду, мы в конце концов научимся и контролировать ее. Владея «машинной погодой», человек сможет направлять дождь в сухие районы, уничтожать туман, предотвращать тайфуны. Зная точный прогноз погоды, можно будет решать, какие культуры следует сажать и когда приступать к сбору урожая.

Благодаря спутникам мы узнали, что вокруг Земли имеются гигантские пояса радиации, определили границы

их распространения. Изучая верхние слои атмосферы, наблюдая за радиоволнами, посылаемыми передатчиками спутников, наука получила новые сведения о строении ионосферы, о характере распространения в ней радиосигналов. Все это очень важно для решения не только проблем наземной связи или связи с космическими ракетами и межпланетными автоматическими станциями.

Не исключено, что спутники связи смогут «разносить» посылки и письма, используя космос как новый почтовый маршрут. Их можно будет использовать для детального изучения мирового океана, его течений, отмелей, исправления и уточнения географических карт. Искусственные спутники помогут изучить распределение масс в земной коре. А эти знания—ключ к разгадке тайн строения Земли и использованию ее природных богатств.

Геодезические спутники в будущем откроют путь к созданию всемирного «справочного бюро», которое будет определять координаты любой точки на земном шаре с точностью до десяти метров. А навигационные спутники дадут возможность судам и самолетам точно устанавливать свое положение.

Исследования и технические средства, которые позволяют летчикам-космонавтам безопасно и с комфортом совершать путешествия в океане звезд, найдут широкое применение и в большинстве процессов на Земле.

Специалисты ряда стран изучают сейчас состав космических лучей. Возможно, в этих лучах в ничтожно малых количествах содержатся еще не известные нам элементарные частицы и, в частности, загадочное антивещество. Земная атмосфера, конечно, не пропускает его. Взаимодействуя с атмосферой, антивещество аннигилирует и превращается в потоки мезонов и различные излучения.

Возможно, в космическом пространстве имеются какие-то области, более «запыленные» метеорным веществом, и встреча нашей планеты с такими областями небезопасна. Как видим, все эти вопросы жизненно важны для человечества. И ответить на них может только космонавтика—полеты автоматов и человека в космос.

Другие миры тоже таят в себе огромные возможности. Ученые предполагают, что там могут быть такие организмы, которые меняются в зависимости от условий, существующих в различных уголках Вселенной. Например, на стороне Меркурия, повернутой к Солнцу, температура выше 400 градусов, а на далеком Плутонии—ниже 260. Некоторые планеты не имеют атмосферы и находятся под непосредственным воздействием космоса. Другие, напротив, окружены атмосферой. Возможно, где-то она сходна с нашей...

Успехи космонавтики, достигнутые чуть больше чем за десять лет, намного приблизили тот день, когда человек ступит на поверхность других планет.

(АПН).

Lucien GOGNIAT
secrétaire régional des Amitiés
Belgo-Soviétiques de Charleroi
(Belgique)

La Bielorussie— mon amour

la sécurité et la paix. Il est rare de visiter un pays où l'on rencontre un peuple aussi dynamique qui fasse preuve d'autant de civisme.

Mais pour comprendre tout cela il faut absolument faire une rétrospective dans le passé. Il est impossible d'estimer le présent d'une façon valable sans connaître l'atroce destin que ce valeureux peuple a connu au cours de son histoire longue de plusieurs siècles.

De part sa position géographique, la Bielorussie s'est trouvée sur le chemin des envahisseurs du passé. Les Biélorusses ont connu l'occupation des Mongoles, des Suédois, des Polonais; en 1812, celle des troupes Napoléoniennes. Ils n'ont pratiquement jamais cessé de lutter pour leurs libertés nationales et sociales. Ils leur fallut attendre 1917 pour que la Révolution d'Octobre leur apporte enfin ces libertés.

Les plus cruelles oppressions, ils les connurent sous le tsarisme qui leur interdisait toute culture en langue biélorusse. Un oukase de Nicolas I avait même interdit de prononcer le mot biélorusse. La Biélorussie était la région la plus désolée de l'empire tsariste. C'était le règne de la faim, de la misère, de la maladie. On disait que le pays était abandonné de Dieu et des hommes. La longévité n'atteignait que 37 ans, l'analphabétisme quasi total. Il n'y avait aucune industrie dans le pays. Une ville comme Minsk ne comptait qu'une vingtaine de petites entreprises, des distilleries pour la plupart.

On comprend aisément pourquoi ce peuple a pris une part aussi active à la Grande Révolution d'Octobre et à l'écrasement de la contre-révolution.

Les premières années après la Révolution ne furent pas faciles. Il fallait accomplir un travail de titan pour doter le pays d'industrie, instruire le peuple, combattre les maladies.

On commença par le partage des terres aux paysans, par la formation des kolkhoses. Vers la fin des années 30, déjà des centaines de grosses entreprises industrielles étaient en activité. En 1939, la production de la République était de 19 fois celle de 1913.

Les années d'avant guerre virent aussi le développement intense de la science, de la culture et de la santé publique; la fondation de l'académie des sciences de Biélorussie, de l'Opéra national et de nombreux théâtres.

Hélas le 22 juin 1941, les fascistes allemands violèrent l'indépendance du territoire de l'URSS et vinrent semer la ruine et la désolation dans la Biélorussie qui commençait enfin à vivre dans le bonheur.

Dès les premières heures de combats, il fut évident pour les hitlériens que les Biélorusses ne se mettraient pas à genoux. Ce fut d'abord la résistance héroïque de la forteresse de Brest. Ensuite sur tout le territoire de la République s'organisa le combat de la résistance armée. Partout les trains de munitions sautaient, les convois de ravitaillement de l'armée allemande étaient incendiés. Déjà en 1942, les partisans avaient libéré la région de Kritchев en exterminant la garnison ennemie. C'est ainsi que les 70.000 habitants de cette région continuèrent vivre sous le régime soviétique aux arrières des allemands. Cette attitude héroïque rendit ceux-ci fous de rage. Le pays fut couvert de camps de concentration. Les pelotons d'exécution assassinaient sans arrêt les patriotes, voir même des enfants en bas âge. Mais ces violences n'intimidèrent pas le peuple bien au contraire. Ce fut dans sa totalité que le peuple biélorusse justifia sa République de porter le titre de République des Partisans.

Cette lutte courageuse dura 3 années entières et quand les armées rouges victorieuses revinrent au pays le désastre, infligé par les fascistes, était incommensurable. 2.200.000 civils avaient été assassinés, 380.000 avaient été internés dans des camps de concentration; 209 villes, 9.200 villages, 10.000 entreprises étaient anéantis. Tous les animaux domestiques étaient exterminés.

Les années d'après guerre furent encore plus pénibles que celles d'après la Révolution.

Mais ce peuple prodigieux qui sut si glorieusement défendre ses libertés, trouva encore le courage de reconstruire le pays et de lui donner un nouvel essor économique.

En 1950, le niveau de production atteignait celui d'avant guerre. En 65, il ne fallait que 5 jours pour produire le volume de la production de 1913. A l'heure actuelle, la Biélorussie produit, par têtes d'habitant plus de machines outils que n'importe quel pays au monde. A Moguilev, vient d'entrer en service le combinat du «Lavsán» (fibres synthétiques comparables au nylon) dont la production sera la plus importante au monde. Les fameux tracteurs agricoles «Biéloruss» sont connus partout dans le monde. Le Camions «Bielaz» de 65 tonnes ont une renommée mondiale. La fabrique des montres de Minsk produit plus de 1.500.000 montres bracelets par an.

Avant 17, on croyait que le sous-sol de la république était pauvre. Actuellement on y a découvert d'importants gisements de pétrole, de sels de calcium, de sel gemme, de charbon et de schistes bitumeux.

Partout dans la République, la prospérité est apparente, les entreprises agricoles sont entièrement mécanisées et dotées d'ingénieurs agronomes. Les transports ferroviaires sont équipés de traction électrique et diesel. Le réseau routier est en bon ordre.

Les paysans vivent avec aisance. Beaucoup possèdent la radio, la TV, un frigo. Je n'oublierai jamais ce kolkhozien d'un petit village de l'arrondissement de Kritchев. Comme il était fier de me faire visiter sa maison et me montrer son confort. Lorsque je le quittai il me dit: «Tout ce bonheur c'est le pouvoir des Soviets qui me l'a apporté. Et si la paix continue dans quelques années nous vivrons encore mieux. C'est pourquoi, camarade, de toutes nos forces nous devons lutter pour que plus jamais la guerre ne nous apporte la désolation».

Dans toute la République sont appliquées les nouvelles méthodes de stimulation économique. Les résultats en sont très positifs. En 1965 les revenus égalaient 3 fois ceux de 1939 et en 1970, ils seront encore augmentés de 30%.

La République compte un médecin par 532 habitants (ce qui est le chiffre le plus élevé dans le monde). La longévité atteint maintenant 72 ans de moyenne. Pour une population de 8.633.000 h, il y a 28 établissements d'enseignement supérieur, 122 lycées ou écoles secondaires, 13.000 écoles primaires. Presque 2 millions et demi de personnes suivent divers cours.

Il faut vous rendre en Biélorussie non seulement vous serez enchantés de découvrir ce peuple magnifique, mais la beauté incomparable des paysages, d'un pittoresque tout particulier, saura gagner vos coeurs. C'est pourquoi, je vous invite à faire partie de la caravane de voitures automobiles qui partira de Charleroi, en 1970, pour aller faire du camping dans ce pays très sympathique.

Ceux qui viendront avec nous y retournerons j'en suis plus que certain.

Гракі прыляцелі. ФОТАЭЦЮД УЛ. ШЧАРБАКОВА.

РАДОК З ГІСТОРЫІ

Гэта было на адным з урачыстых пасаджэнняў, прысвечаных залатому юбілею саветскай рэспублікі Беларусі. Зала яшчэ не паспела адаць належнае прамоўцу, які толькі што сышоў з трыбуны, суправаджаемы гарачымі воплескамі, а старшыняў вучыць ў прэзідыуме ўжо назваў чарговага аратара. Прозвішча яго я не дачуў. За стала ўзняўся чалавек у гадах, шчуплы, з коротка падстрыжанай пасвелавай галавой, апрануты па-святочнаму, але сціпла. Старчай паходкай ён падышоў да трыбуны і пачаў гаварыць. Чалавек гаварыў вельмі проста, не расквечваючы фраз, не шукаючы эфектных параўнанняў. Ён расказаў пра сябе, пра час, пра маладыя гады рэспублікі...

У кабінце старшыні Рагачоўскага павятовага ЧК раздаўся тэлефонны званок. Іван Міхайлавіч Антоненка пачуў знаёмы голас. Званіў з Літвінавіч Панцеляймон Мікалаевіч Лепаўскі. Весткі былі трывожныя: банда Галака, якая тады гоісала па Гомельшчыне, пераправілася на правы бераг Сожа і пагражала знішчыць Літвінавіцкую школу. Панцеляймон Мікалаевіч атрымаў запіску з пагрозай: «Калі не распусціце школу, усіх перастрэляем». Думаць і разважаць не было калі, і Іван Міхайлавіч адказаў хутка і рашуча: «Вывяздаем! Чакайце!»

Апоўначы з Рагачова на веласіпедах выехалі чацвёра — старшыня ЧК Антоненка, Сакалоў і Гашко — камісары і старшы следчы Бардухай. Дарога да Літвінавіч не блізкая. І чацвёра націскалі на педалі з усіх сіл. Адна думка білася ў галаве: каб толькі не спазніцца. Страшна было падумаць, што будзе з дзецьмі, настаўнікамі, калі ў Літвінавічы ўварвецца банда. Школа была гордасцю і кло-

патам іх усіх. Год назад адкрылі яе, увосень 1918-га.

Тады прыехаў у Карму паплекчык Уладзіміра Ільіча Леніна, ураджэнец тутэйшых мясцін Панцеляймон Мікалаевіч Лепаўскі з жонкай Вольгай Барысаўнай і дачкой Вольгай. Відны рэвалюцыянер, параіўшыся з Леніным і атрымаўшы яго згоду, вырашыў арганізаваць у Літвінавічах першую ў краіне працоўную школу-камуна. З Масквы ён прывёз з сабой цэлы воз падручнікаў, шпэткаў, наглядных дапаможнікаў. У Кармянскім валасным Саветце ідэю Лепаўскага сустрэлі са шчырай радасцю і трывогай. Радаваліся, што дзецям беднаты адкрываецца дарога да навукі, да святла. Але кожны ведаў, што справа гэта не лёгкая: супраць новага ашчэрацца кулакі, эсэры. Тым не менш адказалі цвёрда: «Бярэцеся, Панцеляймон Мікалаевіч, а мы дапаможам».

Літвінавіцкая школа-камуна была бы тое бяльмо на воку ў кулакоў. Падумаць толькі — галота правіць светам наважылася! Лапцюжнікі ў школу пайшлі. А хто ж тады ў парабках хадзіць будзе? Пасвіць статкі каму? Колькі разоў ворагі новай улады хацелі падпацьці школу, пасылалі ананімкі з пагрозамі, падгаворвалі каго-небудзь з недалёкіх людзей, каб адправіў на той свет настаўнікаў разам з Лепаўскім, — усё дарэмна. І вось цяпер над школай нависла новая пагроза. Банда Галака — гэта ўжо не жарты. У ёй да шасцідзесяці адпетых галаварэзаў, здольных на ўсё.

Пад раніцу атрад дабраўся да Літвінавіч. Панцеляймон Мікалаевіч, усе настаўнікі, якія перажылі цяжкую і трывожную ноч, з палёгкай уздыхнулі. Параіліся і склалі план аператы. Паведамліў Рагачоў.

Чацвёра надвечоркам

ПАКАЗВАЕ «РЭНК КСЕРАКС»

У сталіцы Савецкай Беларусі адкрылася англійская выстаўка ксераграфічных і капіравальных машын фірмы «Рэнк Ксеракс». Ёй аддадзены лепшы павільён рэспубліканскага Палаца спорту. Далейшы маршрут выстаўкі — Масква, Кіеў, Адэса.

Чаму імяна такі маршрут выбралі англійскія госці? Прадстаўнік фірмы магістр навук Дж. М. Элісан адказвае: «Масква — сталіца ўсіх сталіц саюзных рэспублік СССР. Тут сканцэнтраваны ўсе арганізацыі, у той ці іншай меры зацікаўленыя ў заключэнні гандлёвых здзелак. Адэса — адзін з галоўных савецкіх марскіх выхадаў у Еўропу. Што ж датычыць Мінска, ён нас цікавіць удвая — і як сталічны цэнтр і як буйны прамысловы горад».

Прадстаўнік фірмы пералічвае беларускія заводы з сусветнай вядомасцю, якія, на яго погляд, маглі б аказацца зацікаўленымі ў набыванні абсталявання фірмы. Гэта Беларускі аўта-

мабільны завод, мінскія трактарны, аўтамабільны і гадзіннікавы заводы, завод лічылных машын імя Арджанікідзе.

Містэр Элісан не без задавальнення адзначае шырокія кантакты яго фірмы з самымі рознымі краінамі свету і, у тым ліку, з краінамі сацыялістычнымі. У Савецкі Саюз першае абсталяванне «Рэнк Ксеракс» было пастаўлена шэсць год назад, а цяпер у яго гарадах ужо дзейнічае больш чатырохсот ксераграфічных і капіравальных машын, зробленых у Англіі.

Падобная выстаўка ўпершыню дэманструецца ў СССР. Яе галоўная мэта — рэклама.

Выстаўка прыцягвае ўвагу спецыялістаў самых розных профіляў. Яе наведваюць і камерцыйныя дырэктары прадпрыемстваў, і кіраўнікі канструктарскіх і практычных бюро, навуковыя супрацоўнікі, выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў, студэнты і, зразумела ж, работнікі гандлёвай палаты, планавых органаў,

ад якіх у асноўным залежыць заключэнне тых ці іншых здзелак.

— Мы заўсёды віталі і будзем вітаць падобныя мерапрыемствы, — гаворыць адзін з кіраўнікоў Дзяржаўнай планавай камісіі БССР, начальнік аддзела экспарту і Імпарту Сяргей Фурсаў. — Міжнародныя выстаўкі пашыраюць круггляд, дапамагаюць нашым навукова-тэхнічным работнікам устанаўліваць непасрэдныя кантакты з замежнымі калегамі, збліжаюць людзей самых розных кантынентаў. Не сумняваюся, што гэта выстаўка будзе папулярнай сярод спецыялістаў Масквы, Кіева, Адэсы, таксама як сярод мінчан.

Арганізатары выстаўкі не абмежаваліся адным паказам тэхнікі. Яны арганізавалі спецыяльны семінар для спецыялістаў. Інжынер-канструктар Тэры Мохан па два-тры разы ў дзень чытае лекцыі аб сістэме і метадах павышэння прадукцыйнасці кіраўнічай працы, аб поспехах камп'ютарнай тэхнікі ў дакументацыі на адным лісце і, нарэшце, аб рабоце фірмы «Рэнк Ксеракс».

І. МУХІНА.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Дарагія сябры! Спяшаюся падзяліцца з вамі сваёй радасцю: я атрымаў пісьмо ад савецкага консула, у якім ён паведамляе, што мне дазволена паездка ў Беларусь на тры месяцы. Вельмі спадзяюся, што ў чэрвені ўбачу ваш і мой прыгажун-Мінск, пахаджу па яго вуліцах, сустрэнуся са знаёмымі, якіх у мяне ўжо многа на Радзіме.

А цяпер у некалькіх словах я хачу расказаць вам аб тым, як мы святкавалі Міжнародны жаночы дзень 8 сакавіка. У свой клуб імя Чарнышэўскага мы запрасілі гасцей з ААН, якія расказалі аб святкаванні гэтага дня ў Савецкім Саюзе. Старшыня жаночай секцыі клуба імя Чарнышэўскага — удзельніца забастоўкі 8 сакавіка 1908 года ў Нью-Йорку — расказала аб тым, як многа год таму назад жанчыны змагаліся за свае правы. Пасля ўрачыстай часткі была вячэра і вялікі канцэрт.

Дзень жанчын адзначаўся ў многіх гарадах Амерыкі і праходзіў пад лозунгам барацьбы за мір. Усё больш людзей на зямным шары пачынаюць разумець, якая гэта вялікая каштоўнасць — мір. Вось толькі каварныя кітайскія мааісты гэтага не хочуць разумець і лезуць на рускія штыкі. Відаць, справы ў іх зусім дрэнныя.

С. ЛАБКОВІЧ.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Цікавым, змястоўным жыццём жывуць рэбаты піянерскай дружны імя І. Яраша пятаццатай сярэдняй школы Барысава. На зборах і ўрачыстых лінейках яны сустракаюцца з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны, героямі працы. Акрамя агульна-школьнай газеты «Глобус», свае органы друку маюць натуралісты, хімікі, матэматыкі. Раз у тыдзень у эфір выходзіць школьная радыёгазета. НА ЗДЫМКУ: рэдактары і аўтары школьнай радыёгазеты Віця ЧАБАТАР, Аля УМЕРАВА і Таня ГОМАН.

Фота М. ПАШКЕВІЧА.

быйшлі ў разведку. Іван Міхайлавіч, якому тут знаёмы былі ўсе сцежкі, вёў групу. Лі вёскі Валчанкі наткнуліся на следы банды. Не ведалі смельчакі, што за імі амаль ад самага Рагачова сочаць вочы здраднікаў і пракожны крок перадаюць у лес. У Валчанках чэкістаў акружылі. Антоненка, Сакалоў, Гашко, Бардухай паспелі ўскочыць у нежылы дом і пачалі адстрэльвацца праз вокны. Пяная зграя насядала. Сакалоў і Бардухай расстрэлялі апошнія патроны, смярталі паранены, схопіліся за грудзі Гашко. Апошнім патронам Антоненка паспеў паклаці бандыта, які кінуўся на яго і стрэліў проста ў галаву.

Пасля таго, як банда была разбіта, сабраліся хаваць чацвярых чэкістаў. Прыйшлі бацька, брат і сястра Івана Антоненкі, прыехалі Лепашыньскія. Вольга Барысаўна рашыла на ўсякі выпадак агледзець усіх: мо' ў каго-небудзь з іх целліцца хоць іскрынка жыцця? У Івана Антоненкі ледзь-ледзь праслухоўваўся пульс. Затрымалі нейкі параждзін, што правільна міма па Сожы, і адправілі Івана ў Гомель, у бальніцу.

доўгія гады намеснікам дырэктара сельскагаспадарчага інстытута ў Мінску, пасля вайны займаў адказныя пасады ў дзяржаўным апарате. Цяпер яму ўжо за сёмы дзесятак. Іван Міхайлавіч на пенсіі.

— Камуністам я стаў на фронце, у першую імперыялістычную, — гартае старонкі ўспамінаў Іван Міхайлавіч.

Часць, у якой служыў старшы феерверкер узвода 48-лінейных гаўбіц Антонен-

Камандзір чырвонагвардзейскага атрада Іван АНТОНЕНКА, 1917 год.

ка, азнаходзілася пад Ковелем. Ішоў ліпень 1917 года. Часовы ўрад, пасля расстрэлу мірнай дэманстрацыі ў Петраградзе, на справе даказаў, што ў Расіі амаль нічога не змянілася. Ні хлеба, ні міру, ні зямлі. Салдат гналі на фронт, каб змагацца «да поўнай перамогі». Але каму патрэбна гэта перамога? Керанскаму?

Аднойчы Антоненку папрасілі зайсці ў франтавую майстэрню. Там было чацвёрна — Мазжуха, Вітошкін, Карчагін, Жалязноў. Іван даўно здагадаўся, што гэта за людзі. Яны таксама даўно прыглядаліся да маладога беларуса, ведалі, што ён з салдатамі жыве душа ў душу. Таму размова была кароткай і шчырай.

— Ты павінен быць з намі, Ванюша!

— А я і так з вамі, — толькі і знайшоўся што адказаць Антоненка. Тады яму і ўручылі білет члена РСДРП большавікоў.

З таго дня ён стаў хадзіць бы па лязу нажа. Большавікоў, ды яшчэ на фронце, Часовы ўрад не царпеў. Без цырымоні ставілі да сцяны. А тут афіцэры заўважылі, што салдаты чытаюць большавіцкую газету «Окопная правда». Склікаюць аднойчы ўсіх на плац, выстрайваюць. Капітан доўга расхаджваў перада шэрагамі, пільна ўглядаючыся ў маўклівыя твары. Потым крута павярнуўся і выпаліў:

— Салдаты, сярод вас ёсць нямецкі шпіён! Гэта той чалавек, які прыносіць і чытае вам «Окопную правду». Вы ведаеце, што гэта — газета нямецкай разведкі. Вы ведаеце і тое, што чакае таго, хто водзіцца з нямецкімі шпіёнамі або іх хавае... Дык хто гэты чалавек?

Іван Антоненка стаяў у строі вельмі бржава, а ў самога сэрца калацілася. Гэта ж ён ездзіў па начах за 17 вёрст на станцыю Маневічы за газетай. Ён сустракаў там цягнік, з якога выходзіў матрос з партфелем, браў у яго некалькі экзэмпляраў гэтай папулярнай большавіцкай газеты і прывозіў яе ў распалажэне сваёй часці. Больш таго, у бункеры разам з ім мясціліся 80 салдат. Антоненка збіраў усіх разам і чытаў ім, не хаваючыся, пра што пішучь большавікі. Няўжо знойдзецца хто і выдасць яго? Сярод салдат сустракаліся і такія, што верылі хлусні паноў-афіцэраў, нібыта «Окопную правду» распаўсюджваюць нямецкія шпіёны. Аднойчы Іван сам бачыў, як на агітатара, які чытаў большавіцкую газету, нацкавалі раз'юшаны натоўп. Няўжо і пра яго нехта з гэтых васьмідзесяці можа падумаць, што ён прадае радзіму? Шарэнгі маўчалі.

— Ніхто не здрадзіў, — успамінае Іван Міхайлавіч, — верыў я хлопцам і яны мне верылі, бо нашы ўсе былі, сялянскі брат, які зведаў і ліха фронту, і афіцэрскае кулак; верылі большавікам. У хуткім часе мы ўцяклі з фронту, бо заставацца далей

было небяспечна. Распусцілі на хатах многіх салдат, і самі разышліся.

У пачатку верасня, напярэдадні вялікіх падзей, сын Міхаіла Антоненкі з'явіўся ў Карме. Добрыя людзі паралі яму перачакаць на вальніцу, схвацацца дзе-небудзь. Прадстаўнікі Часовага ўрада шнырылі па мястэчках і вёсках, вылоўліваючы ўдэкачоў з фронту, і жорстка з імі распраўляліся. Іван Антоненка падаўся ў лес. У Літвінавіцкай лясной дачы ён сустрэў многа такіх, як сам.

— Хлопцы, дык чаго ж мы сядзім, — угаворваў іх Іван, — па адным нас пераловяць, як мышэй. Давайце створым атрад. Атрад Чырвонай гвардыі. Тады нам і сам зорт не страшны!

Шаснаццаць былых франтавікоў падтрымалі Івана. Камандзірам атрада выбралі Антоненку. Гэта — ужо новая старонка з яго біяграфіі. Дзеянні чырвонагвардзейскага атрада Антоненкі ўвайшлі ў гісторыю маладой Беларускай рэспублікі.

— 19 лістапада 1917 года з Выхаўскай турмы ўцёк генерал Карнілаў, — расказвае Іван Міхайлавіч. — У той жа дзень ён з «дзікай дывізіяй» заняў Карму. Спачатку мы ніяк не маглі зразумець, што за войска, — ніхто не гаворыць па-руску. Потым даведаліся, які птах прыляцеў да нас. Далі знаць у Гомель. Хутка Карнілаў пакінуў Карму і рушыў на поўдзень. Але мы даведаліся, што праз Карму пройдзе яго абоз. Сабраў я сваіх хлопцаў і рашылі мы адбіць абоз. Арганізавалі засаду і захапілі ў палон 35 тэкінцаў. А ў абозе, які цалкам дастаўся нам, было ні многа ні мала 17 коней, 4 паходныя кухні, 30 пудоў масла, 40 пудоў рысавых круп, амуніцыя, зброя. Усё гэта мы перадалі часцям Чырвонай гвардыі.

Ва ўзнагароду за каштоўныя звесткі («дзікая дывізія») была разбіта пад Унечай) атрад атрымаў з Гомеля 2 кулямёты, 200 вінтовак, патроны. Цяпер можна было па-сапраўднаму узброіцца і барацьба насельніцтва ад няпрошаных гасцей. Іван Антоненка піша адозву і рассялае яе ва ўсе канцы Рагачоўшчыны. «Хто

хоча добраахвотна ўступіць у Чырвоную гвардыю і барацьбу рэвалюцыю, хай прыходзіць да нас».

— І пайшлі людзі, — працягвае Іван Міхайлавіч. — Запісалася больш за 60 чалавек. Гэта ўжо была сіла. Нават легіянеры Доўбар-Мусніцкага не адважваліся ўступаць з намі ў бой.

А было гэта так. У лютым 1918 года праз Карму праходзіў корпус беларускага генерала Доўбар-Мусніцкага. Палякі везлі з сабой шмат нарабаванага добра. Корпус адышоў у Рагачоў, а нарабаваныя рэчы павінны былі праз некалькі дзён з Кармы даставіць туды ж. Атрад Івана Антоненкі вырашыў: не дазволім, каб наша добро вывезлі за граніцу. За такое «непаслушэнства» Доўбар-Мусніцкі выслаў карную экспедыцыю. Атрад наладзіў засаду і так сустрэў карнікаў, што многія з іх палеглі на месцы, астатнія паразбягаліся. Раз'юшаны генерал выслае новы атрад карнікаў. Яго ўзначаліў харунжы Якубскі, мясцовы памешчык з маёнтка Сырск. Семдзесят карнікаў наляцелі на Сырск. Якубскі загадаў сялянам прывесці ў маёнтка жывёлу памешчыка, якую раней раздалі беднякам. Баючыся здэкаў, сяляне пацягнуліся з каровамі, коньмі ў Сырск.

Але чырвонагвардзейскі атрад Антоненкі не дазволіў пану Якубскаму пацешыцца ўладай. Маёнтка акружылі, застракаталі кулямёты. Пана і яго карнікаў толькі і бачылі.

У пачатку 1919-га, калі Уладзімір Ільіч Ленін кінуў поклік: «Усе на барацьбу з Калчаком!», — атрад Антоненкі адправіўся на Усходні фронт. Але самога камандзіра пакінулі ў Рагачове. Сказалі: і тут спраў хопіць, будзеш умацоўваць Савецкую ўладу ў сваім павеце. У хуткім часе і адбылася гэта гісторыя, пра якую Іван Міхайлавіч расказваў на ўрачыстым сходзе.

В. МАЦКЕВІЧ.

Генеральному конструктору Сергею Ильюшину— 75 лет

Аэродром залит весенним солнцем. Только что приземлился «ИЛ-62». Пробежал по бетонной полосе, остановился и сбавил свою могучую песню.

Командир самолета Яков Верников докладывает:

— Первый испытательный полет прошел успешно.

— Первый испытательный? — удивляюсь я. — «ИЛ-62» давно возит пассажиров через океан в Нью-Йорк!

Легчики улыбаются:

— Разве нельзя совершенствовать хорошую машину? Взять от каждого нового самолета все, что заложено в его конструкции. — таков закон!

— Речь идет о почерке нашего конструкторского коллектива. — поясняет Герман Лазаревич Марков, один из ближайших помощников академика Ильюшина. — Каждый новый «ИЛ» должен быть максимально простым и в производстве, и в пилотировании, и в эксплуатации. Сделать просто особенно трудно.

— А что нового в «ИЛ-62», который сейчас сел? — не унимаюсь я.

— Прежде всего двигатели. Они более экономичны. Для гражданской авиации это особенно важно... Почему «ИЛ-18» и поныне самый распространенный самолет в Аэрофлоте? Потому что прост, надежен, экономичен.

Мне вспомнился первый полет «ИЛ-62» в США.

«Когда опломбированный русский пассажирский реактивный лайнер «ИЛ-62», — писал в те дни журнал американских бизнесменов «Бизнес уик», — коснулся бетонной дорожки вашигтонского международного аэропорта, его встретили с таким любопытством, будто приземлилась летающая тарелка».

Газеты в Нью-Йорке пестрели сообщениями о том, что советский авиаконструктор Ильюшин нашел оригинальное решение, повысившее устойчивость межконтинентального лайнера при больших углах атаки: «Гигантское стреловидное крыло имеет на передней кромке большой «зуб». Благодаря ему «ИЛ-62» самостоятельно опускает нос, даже попав в вертикальный порыв воздуха огромной силы...»

Генеральному конструктору

ру Ильюшину исполнилось семьдесят пять. Недавно я беседовал с теми, кто многие годы работает рядом с ним.

О чем шел разговор? О типах машин, что созданы в стенах бюро за тридцать пять лет. Их насчитали более сорока. О трудностях, которые

мать услышанные как-то от Ильюшина слова: «Ведь это большое счастье идти на работу, когда там тебя окружают товарищи и друзья. — Он помолчал. — У нас дружба и товарищеская дисциплина основаны на труде, на преданности делу. И такая эдровая обстановка царит у

демени имени профессора Н. Е. Жуковского, строит планеры. Мечтает быть авиаконструктором. Его назначают работать в научно-технический комитет ВВС.

— Вызвали меня, — вспоминал авиаконструктор — и сказали: «Нужно!» «Раз нужно», — отвечаю. И не со-

приходится преодолевать. Вспоминали слова Ильюшина: «Бывает так, что полгода ходишь и думаешь все об одном... Вот такое наше авиаконструкторское ремесло...» Говорили, конечно, и о самом Ильюшине: «Какая основная его черта? Знания? Конечно... Талант? Несомненно... Воля? Безусловно... И все же?»

И все же каждый, кто говорил об Ильюшине — авиаконструкторе, руководителе, человеке, называл прежде всего другое его качество — скромность; говорили об илюшинской мягкости и деликатности в общении с людьми, о его простоте и удивительной человечности. Ильюшина уважают и любят. И этим сказано самое главное о нем и его коллективе... И невольно пришло на па-

нас с первых дней основания нашего коллектива».

Я спросил:

— Сергей Владимирович! Машину создает коллектив. Почему самолету присваивают имя одного человека?

— С моей точки зрения, это совершенно правильно. Генеральный конструктор лучше всех знает самолет. Больше всех отвечает за него. Это не только честь. Это ответственность перед страной, перед народом...

Чувство ответственности перед страной, перед народом. Как приходило это чувство к Ильюшину?

Ильюшин рвался к глубоким знаниям авиационной техники. Их дала ему Советская власть. Он учится в Военно-воздушной инженерной ака-

кадемии. Знания там приобрел. Потом возглавил одно из конструкторских бюро.

В то время была широко распространена концепция генерала Дуэ о самостоятельной роли военной авиации. Споря с ней, конструкторская мысль коллектива Ильюшина работала над созданием самолета, который смог бы оказать наиболее эффективную помощь войскам в наземных операциях. Тем самым коллектив как бы предугадывал тактику будущих сражений.

В январе 1938 года Ильюшин обратился с письмом к руководителем партии и правительства. «Сегодня», — писал он, — назрела необходимость создания бронированного штурмовика, или, иначе говоря, летающего танка...

КОСМАС У ФІЛАТЭЛІІ

Восем год назад три словы з хуткасцю маланкі абляцелі ўсю зямлю: «УСХОД, ГАГАРЫН, КОСМАС». З палёту Юрыя Гагарына пачаўся новы раздзел гісторыі нашай планеты — эра заваявання чалавекам калясонечнай прасторы. Гэта выдатная падзея знайшла шы-

рокае адлюстраванне ў паштовых мініяцюрах СССР і многіх краін свету. На марцы, выпушчанай Міністэрствам сувязі, — партрэт касманаўта ў авале, з абрамленнем са слоў: «Першы ў свеце касманаўт Ю. А. Гагарын», злева ад партрэта касмічны карабель «Ус-

ход», а справа Залатая Зорка Героя Савецкага Саюза з лаўровай галінкай. Зверху па рамцы надпіс: «Чалавек Краіны Саветаў у космасе» (гл. марку першую зверху злева).

Жнівень 1961 года азнаменаваная палётам у космас яшчэ аднаго савецкага касманаўта — Германа Цітова. У гонар гэтай падзеі выйшлі маркі з партрэтамі Г. Цітова (гл. марку другую ўверсе).

Пасля палётаў Гагарына і Цітова ў космасе не раз чулася руская мова, касманаўты размаўлялі не толькі з зямлёй, але перагаворваліся адзін з адным пры здзяйсненні групавых палётаў, а філатэлісты атрымалі магчымасць завесці ў сваіх калекцыях новы раздзел пад назвай «Касманаўты Савецкага Саюза». У 1962 годзе былі выпушчаны маркі, прысвечаныя палётам у космас Андрэяна Нікалаева і Паўла Папоўца на караблях «Усход-3» і «Усход-4» (гл. дзве маркі ў другім радзе).

У чэрвені 1963 года свет абляцела вестка аб палёце савецкіх касманаўтаў Валерыя Бякоўскага на караблі «Усход-5» і першай у свеце жанчыны-касманавта Валентыны Церашковай на караблі «Усход-6». У гонар гэтай падзеі выйшла арыгінальная марка з партрэтамі пакаральнікаў космасу, яна пасярадзіне па вертыкалі раздзелена перфарцыяй, ствараючы такім чынам дзве маркі,

коштам па 4 капейкі кожная (трэці рад). У гонар В. Церашковай было выпушчана яшчэ некалькі марак, адну з якіх мы паказваем (уверсе справа).

У кастрычніку 1964 года ўпершыню ў свеце быў ажыццёўлен палёт у космас трохмеснага карабля з касманаўтамі Ул. Камаровым, К. Феакіставым і Б. Ягоравым. У гонар гэтай падзеі Міністэрства сувязі выпусціла серыю марак, дзве з якіх паказаны ў чацвёртым радзе.

У сакавіку 1965 года адбылася яшчэ адна значная падзея ў асваенні касмічнай прасторы — упершыню быў ажыццёўлен выхад чалавека ў адкрыты космас пры палёце карабля «Узыход-2», на борце якога былі касманаўты П. Бяляеў і А. Ляонаў. Першым чалавекам, які выйшаў з карабля ў адкрыты космас, быў чалавек Краіны Саветаў — Аляксей Ляонаў. На марцы, выпушчанай у гонар гэтай падзеі, адлюстраваны касманаўт, які лунае побач з касмічным караблём і робіць кіназдымку (гл. марку злева ў пятым радзе). У маі 1965 года выйшлі дзве маркі з партрэтамі касманаўтаў П. Бяляева і А. Ляонава, выкананыя мастаком Я. Рахоўскім (гл. маркі справа ў пятым і шостым радках).

Асабліва пашырылася і ўзбагацілася «касімічная» філатэлія ў 1966—68 гадах. Гэты перыяд быў азнаменаваны новымі выдатнымі поспехамі савецкай навукі і тэхнікі ў асваенні космасу, што і было адлюстравана на марках. Так, у лютым 1966 года выйшла арыгінальная патроеная марка, прысвечаная савецкай аўтаматычнай станцыі «Месяц-9», якая азнаменавала новы этап касмічнай

эры, калі быў ажыццёўлены першы тэлесеанс з Месяца. У красавіку 1966 года выйшлі тры маркі ў гонар Дня касманаўтыкі. Усе маркі шматкаляровыя з люмінесцэнтнай чырвонай фарбай. Гэтыя маркі — творчая ўдача старэйшага мастака па паштовых мініяцюрах Е. Анісікіна. У 1966 годзе выйшлі яшчэ шэсць марак, прысвечаных даследаванням космасу (гл. па каталогу марак СССР №№ 3392, 3420—3424).

Дзвюма серыямі і блокамі папоўнілі свае калекцыі ў раздзеле «Космас» філатэлісты ў 1967 годзе. Блок «Слава вялікім здзяйсненням Кастрычніка!» з адлюстраваннем першага савецкага спадарожніка Зямлі ўпершыню выйшаў на паперы з вадзяным знакам у гонар 50-годдзя. Цікава адзначыць, што ў стварэнні паштовых мініяцюр прымаў удзел лётчык-касманавт А. Ляонаў. Так, восем марак, выпушчаных у сакавіку і кастрычніку 1967 года створаны па малюнках А. Ляонава і мастака-фантаста А. Сакалова (дзве з іх паказаны ўнізе злева).

У кастрычніку 1968 года на караблі «Саюз-3» палёт у космас здзейсніў лётчык-касманавт Г. Берагавай. У гонар гэтай падзеі нядаўна выйшла марка з партрэтамі касманаўта на фоне стартуючага карабля з надпісам: «Палёт «Саюза-3» 28 — 30.X.68 г.» (гл. марку справа ўнізе).

Пачатак 1969 года азнаменаваная новым выдатным дасягненнем ў асваенні космасу. А нядаўна ў альбомах калекцыянераў з'яўляўся паштовый блок, прысвечаны чатыром героям-касманавтам, якія здзейснілі палёт на караблях «Саюз-4» і «Саюз-5» (здымак справа).

Паштовыя мініяцюры аб космасе цікавыя па свайму мастацкаму афармленню і паліграфічнаму выкананню, але галоўнае — яны дарагія нам як сведкі памятных вежаў у заваяванні касмічнай прасторы. «Касмічная» тэматыка становіцца самай моднай у сусветнай філатэліі. Ужо больш 30 краін выпусцілі маркі, прысвечаныя даследаванню космасу. Больш за ўсё марак выпушчана з адлюстраваннем піянера космасу — Ю. А. Гагарына.

А. БЕЛАУСАУ,
член Беларускага аддзялення Усесаюзнага таварыства філатэлістаў.

Задача создания бронированного штурмовика исключительно трудна и сопряжена с большим техническим риском, но я с энтузиазмом и полной уверенностью в успехе беру за это дело...

И он, и его коллектив держали свое слово. Ни одна страна, кроме нашей, не

налет на военные объекты Берлина.

Один из старейших работников ОКБ — Юрий Михайлович Литвинович вспоминает:

— Это было за несколько лет до войны. Конструкторское бюро только организовалось. Ребята подобрались

поболтаешь. Поднимет он голову от стола и сразу видит, кто в приемную вошел.

Он очень любит порядок, четкость и организованность в любом деле. И в этом придрчив до мелочей.

Конструкторское бюро Ильюшина, эвакуированное в то время из Москвы, разме-

ли! Знали: «Ильюшин не уходит из цеха». И работали годными по две смены подряд...

— А он, — вспоминает слесарь-вооруженец Сергей Михайлович Кондаков, — говорил с военными, прилетавшими с фронта за «ИЛ-2», внимательно выслушивал их пожелания. И вскоре начали мы более мощные пушки на самолет ставить, более сильный мотор.

...Идут годы, а Сергей Владимирович все тот же, неутомимый, скромный и сердечный к людям. Возглавляет славный конструкторский коллектив. И не случайно Ильюшина называют душой этого коллектива.

— Ильюшин, — говорит заместитель генерального конструктора Генрих Васильевич Новожилов, — никогда не раздражает людей мелочной опекой. Одно из ценнейших его качеств состоит в том, что он помогает людям работать творчески. И в то же время у него такой склад ума, такая эрудиция, такой опыт во многих сложнейших вопросах, что он часто видит дальше и глубже других. И порой сразу улавливает то, о чем окружающим было просто невдомек. Я пришел к нему в конструкторское бюро в сорок восьмом году студентом. И сразу понял, работать здесь можно лишь имея широкий кругозор. Нам, студентам, проходившим преддипломную практику, сразу доверили проектиро-

вать ответственные детали для реактивного бомбардировщика «ИЛ-28». Это и окрыляло, и внушало веру в свои силы, и заставляло чувствовать опромную ответственность за порученное тебе дело. Относился он к нам, студентам, с удивительной теплотой. Мог часами разбирать наши дипломные проекты. Говорил с нами как равный с равными. И мы спорили с ним, защищали свои технические решения.

Сейчас с особой силой понимаешь, насколько некоторые из них были несовершенно. Но вот эти-то беседы с Ильюшиным и давали нам особенно много. Мы получали в них то, что помогало понять внутренний механизм авиаконструкторского мастерства, его часто глубоко скрытые законы. И я, и мои товарищи гордимся тем, что принадлежим к ильюшинской школе в самолетостроении. Ей органически присуще тесное творческое содружество разных поколений советских авиационных специалистов. И все мы очень многому учились и учимся у него. В том числе и скромности. Академик, генерал-полковник, дважды Герой Социалистического Труда, лауреат Ленинской и семи Государственных премий, он больше всего не любит, когда о нем хотят написать. Слышали его каламбур: «Об авиаконструкторах поют в небе самолеты!..»

К. РАСПЕВИН.

САМОЛЕТЫ

имела в годы второй мировой войны самолета-штурмовика, подобного «ИЛ-2». «Летающие танки», прозванные гитлеровцами «черной смертью», были нужны Красной Армии на фронте, как хлеб, как воздух. И три самых мощных завода выпускали более сорока «ИЛ-2» в день. За годы войны было построено несколько десятков тысяч ильюшинских штурмовиков. Колоссальный, рекордный «тираж»!

А как создавался, в каких условиях совершенствовался «ИЛ-4», ставший одним из основных советских бомбардировщиков в годы Великой Отечественной войны? Тот самый «ИЛ-4», группа которых совершила в ночь на 8 августа сорок первого года

молодые, задорные. Но больше всего энергии, энтузиазма было у самого Ильюшина. Сопровождал его в полеты, сжатые. Все вопросы старался решить быстро, оперативно. Просидишь в таком совещании тридцать-сорок минут и чувствуешь: вот чем неделю, две, три твоя бригада заниматься должна. Порядок работы такой: в первую половину дня никаких звонков, никаких хождений. Он обходит бригады, прямо у чертешных столов беседует с конструкторами. Говоришь с ним и видишь перед собой человека несгибаемой воли, гигантской работоспособности, памяти феноменальной. Дверь в кабинет была всегда открыта. Тут уж в приемной не удержишься, с секретаршей не

сталось рядом с предприятиями.

— Я хорошо помню те дни, — рассказывает Давид Ефимович Кофман, многие годы работающий на заводе, где собираются опытные «ИЛы». — Зима. А в цехах нет стекол на окнах. Нет отопления. Многим рабочим — по 14—15 лет. Мы этим парням подставки у станков делали. Жгли в цехах костры. И выпускали штурмовики... Сергей Владимирович, казалось, не выходил из цехов ни днем, ни вечером, ни ночью. Во все мелочи вникал. И ведь как будто совсем не его дело. А как это всех окрыляло, придавало силы! Пареньки из ремесленных училищ. Если бы видели, как они на него из-за своих станков смотре-

СВИДАНИЕ С СИБИРЬЮ

Что можно увидеть в Восточной Сибири за три коротких дня? Оказывается, немало! Иностранцы, дипломаты и члены их семей, побывавшие специальным рейсом в Иркутске и Братске, увезли в свои посольства массу впечатлений.

За «круглым столом» в салоне воздушного лайнера на вопросы корреспондента «Известий» В. ШМЫГАНОВСКОГО, участвовавшего в этой поездке, отвечали главы дипломатических представительств четырех стран, представляющих четыре континента, и советник-посланник посольства Японии.

— Для меня это не первая поездка в Сибирь, — сказал старший группы, посол Дании АНКЕР СВАРТ. (Беседа с Анкером Свартом велась на русском языке). — И я должен сказать, что и на этот раз чувствовал себя очень хорошо среди сибиряков. Мне нравится их дух пионеров, их особая гордость за свой край и за свои дела. Негрудно понять, откуда этот «местный» патриотизм. Достаточно посмотреть такой современный город, как Иркутск, и удивительную Братскую гидроэлектростанцию.

Гордость свойственна мужественным людям. Сибиряки именно такие люди — мужественные, энергичные. И еще очень гостеприимные. Они под стать природе — суровой, но замечательной. Я, например, не ожидал увидеть на Байкале так много солнца...

Посол Йеменской Арабской Республики МУХСЕН аль-АЙНИ всего три месяца в СССР. Он впервые путешествовал по нашей стране.

— Без Сибири, — говорит Мухсен аль-Айни, — на мой взгляд, нельзя говорить о том, что знаешь Советский Союз. Это — область его прогресса, больших достижений. Посмотрев молодые и старые города, гигантские стройки среди тайги, я подумал: «Если эти люди попадут на Луну, они и там создадут нечто удивительное».

Сейчас совместно с СССР в Йемене осуществляется оросительный проект, много намечено других планов технического сотрудничества. И поездка в Сибирь будет для меня памятной, особенно с точки зрения познания нового...

— О Сибири я много читал, — продолжал разговор посол Непала БАЛ ЧАНДРА ШАРМА, известный в своей стране историк. — Преобразования, происшедшие здесь, поражают. Взять хотя бы развитие целлюлозно-бумажной промышленности. Особый интерес представляет, конечно, использование энергии рек — проблемы, столь острой и для моей страны.

С помощью советских специалистов мы научились покорять самую бурную непальскую реку Панаути. В восточной части страны есть еще одна река, гидроресурсы которой оцениваются в 6,7 миллиона киловатт. Задача состоит в том, как из этих высокогорных районов передавать на большие расстояния электроэнергию. Во время поездки я узнал, как решается эта проблема в Сибири. Это ценный опыт для нас.

Нельзя не заметить, что в Сибири живут представители многих народов СССР. Поистине в созидательной работе здесь участвуют люди из всех уголков вашей страны.

— Очарован Сибирью, Байкалом, — так резюмировала свои впечатления посол Мексики КАРЛОС САПАТА ВЕЛА. — Человеческая теплота здесь лучший «противовес» традиционным морозам. Меня поразили, в частности, темпы, с которыми растут в Сибири новые города и предприятия, — в тайге, тундре. Братская ГЭС дает наглядные представления о том, какие творения может создавать многонациональный советский народ, объединенный общностью исторической цели. Братск, думаю, зеркало будущего Сибири, в которой уже сейчас мы повсюду видели свидетельства высокого уровня жизни местного населения.

Сибирь славится красотой. Ваш человек прикоснулся к ней своей умной натруженной рукой. И эта красота засверкала новыми гранями.

— Мне раньше не довелось побывать в Сибири, — сказал советник-посланник посольства Японии ВАТАРУ ОВАДА. — Удивляют огромные просторы и большое строительство, которое ведется на этих просторах. Однако Сибирь, мне кажется, только начинает раскрывать свои возможности. Перспективы ее развития в будущем велики.

ВЫБОРЫ В МОСКВЕ... АМЕРИКАНСКОЙ

Корреспондент одного из американских агентств, приезжавший в Советский Союз для освещения выборов в местные Советы, был удивлен, когда «московские власти» предоставили ему полную свободу в сборе и подготовке материалов о выборах. Будучи родом из Теннесси, он ожидал «взаимности» — помнил, как американские власти не разрешили нам, советским журналистам, ознакомиться с ходом выборов в теннессийской Москве. Этот поселок, названный так еще в прошлом веке, не случайно привлек наше внимание.

...В округе Фэйетт, в штате Теннесси, проживают 21 тысяча негров и 7 тысяч белых. Округ — сельскохозяйственный: белые владеют землей, а черные ее обрабатывают. Белые избирают местные органы власти, которые правят и черными.

Однажды сто наиболее смелых негров, в том числе жители поселка Москва, решили воспользоваться записанными в конституции США правами. Зарегистрировались избирателями. За ними на регистрацию в главный городок округа Сомервилль потянулись и другие...

Отнюдь не прогрессивный профсоюзный бюллетень АФТ-КПП поведал, что из этого получилось: «Регистрация избирателей была умышленно замедлена. Длинная очередь негров ждала терпеливо. Власти прислали мальчиков, которые воздвигли леса и стали так красить стены канцелярии, что краска дождем обрушилась на головы стоящих в очереди».

На другой день особенно нещадно пекло солнце, а очередь продвигалась еще медленнее. Даже люди, привыкшие к зною на хлопковых плантациях, теряли сознание и падали на раскаленную мостовую.

Землевладельцы, торгов-

цы, знатные граждане предприняли и другие меры, чтобы предотвратить регистрацию арендаторов, издольщиков, батраков в качестве избирателей. Был составлен и роздан всем белым список зарегистрировавшихся негров. Если негр приходил в магазин и хозяин обнаруживал его имя в списке, для покупателя не находилось товаров... Доктора и больницы отказывались принимать таких пациентов... Банк не отпускал займов, предоставлявшихся на уборку урожая министерством сельского хозяйства... Фирмы прекратили доставку топлива и жидкого газа».

В том же документе АФТ-КПП говорится, что «некоторые, очень немногие из белых граждан все же отнеслись терпимо к стремлению негров воспользоваться избирательным правом, но любое проявление такой терпимости навлекало на них быструю и неотвратимую кару».

Несмотря на унижения, преследования и запугивание, на следующих выборах голосовали уже не 10, а 1 200 черных граждан. И тогда землевладельцы пошли даже на такие меры, ради которых им приходилось поступиться прибылями.

Шестидесятилетняя Джорджина Тэрнер рассказала: «Я мотыжила хлопок, впрягалась в косилку... Могу делать любую работу на ферме. На поле воспитала всю семью. Младшая дочь в четырехлетнем возрасте уже собирала по 30 фунтов хлопка».

После смерти старого господина нашим хозяином стал его сын. Когда и тот умер, мы достались вдове молодого господина.

Однажды дочь и ее подруга уговорили меня зарегистрироваться избирательницей. Белые предупредили: — Попадешь в беду, Джорджина!

Но я зарегистрировалась. Не ради себя. Хотели гражданских прав мои дети и внуки... Тогда госпожа хозяйка вызвала моего сына и сказала ему: — Ты и Джорджина, оба, уберите вон с моей земли.

Сын передал мне приказ. Но мне не верилось, что госпожа может так поступить. Я взяла в долг денег, чтобы оплатить проезд на автобусе, — Джорджина, ты голосовала, и это плохо. Вас нужно прогнать немедленно, но я даю вам срок — до первого числа.

Я поблагодарила госпожу за это и ничего больше не смогла сказать — мне не хотелось, чтобы она видела мои слезы.

Дома я проплакала всю ночь. Ни завтра, ни первого числа нам не найти другого места...»

Приказы «убираться вон» получили 345 семей. В большинстве случаев — в течение суток. Бросив все, вереницы мужчин и женщин, стариков и малышей побрели по дорогам.

Изгнанный с участка на окраине Москвы Уилли Троттер, отец шести детей, и несколько его товарищей организовали палаточный городок на пустыре, принадлежавшем единственному в окрестностях негру — лавочнику. Лагерь подвергся обстрелу. Первым был ранен Эрли Уильямс, прикрывший телом своих спящих малюток.

Это случилось несколько лет назад. Изменилось ли положение теперь? Приехавший в нашу Москву американский репортер, уроженец Теннесси, на этот вопрос лишь пожал плечами. Похвалиться ему нечем.

Н. ДЬЯКОНОВ, АПН.

ЗНОЎ ЧЭМПІЁНЫ СВЕТУ!

Пераможца чэмпіянату свету па хакею ў Стангольме — зборная каманда СССР.

Савецкія спартсмены зноў заваявалі залатыя медалі на чэмпіянаце свету па хакею ў Стангольме.

Сёлетняя перамога дасталася нашым хакеістам у незвычайна цяжкай барацьбе. Зборныя трох краін набралі па 16 ачкоў. Па лепшай рознасці забітых і прапушчаных шайб першае месца дасталася камандзе СССР. Сярэбраныя медалі атрымалі хакеісты Швецыі, бронзавыя — Чэхаславакіі.

Вось як выглядае падагульняючая табліца стангольмскага чэмпіянату:

	Г	В	Н	П	А	Шайбы
СССР	10	8	0	2	16	59:23
Швецыя	10	8	0	2	16	45:19
Чэхаславакія	10	8	0	2	16	40:20
Канада	10	4	0	6	8	26:31
Фінляндыя	10	2	0	8	4	26:52
ЗША	10	0	0	10	0	23:74

Амерыканская каманда пакаіла групу «А», і яе месца зойме зборная ГДР, якая перамагла раней у групе «В».

Зборная Фінляндыі заваявала кубак «справядлівай гульні». У фінскай зборнай менш за ўсіх штрафнога часу — 56 мінут.

ДЗІКАЯ ЭТЫКА

29 сакавіка савецкія людзі былі здзіўлены весткай, якая прыйшла з Прагі: там раз'юшаны натоўп адзначыў перамогу чэшскіх хакеістаў над савецкімі пагромам савецкіх устаноў «Інтурыст» і «Аэрафлот», зрабіўшы шкоды на мільёны чэшскіх марак.

— Чэхі — культурныя людзі, а паводзяць сябе, як хунвэйбіны, — казалі савецкія грамадзяне.

Спорт ёсць спорт. Хто перамог, таму і слава. Так мы заўсёды разумелі. Непрыемна, вядома, калі прайграла каманда, якой ты жадаў перамогі. Але ж не біць за гэта кагосьці ў зубы. Тым больш, калі каманда выйграла. Відаць, сёй-той з чэхаславакіі «балельшчыкаў»

рашыў так: калі чэшскай хакейнай зборнай удалося перамагчы савецкую, то можна біць вокны і ламаць мэблю. Калі кіравацца такой дзікай этыкай, то, відаць, савецкім грамадзянам трэба было пабіць вокны не ў адным замежным прадстаўніцтве ў Маскве.

Але савецкія людзі хварэюць за спорт інакш. Яны спорт лічаць спортам. Вось ужо колькі год савецкія хакеісты трымаюць першае месца па хакею ў Еўропе і ў свеце, і за гэты час ніхто не чуў, каб савецкія балельшчыкі зняважылі чыноўцы нацыянальную годнасць, незалежна ад адносін паміж СССР і той ці іншай краінай.

Мы добра разумеем: дзікую этыку нараджае нацыя-

налізм. АслеПЛеныя нацыяналізмам хунвэйбіны лезуць на востраў Даманскі, быццам гэты востраў выведзе Кітай з эканамічнага тупіка, у які заваяваў яго бязглуздая палітыка «вялікага кормчага». Чэшскія нацыяналісты нічым не адрозніваюцца ад хунвэйбінаў. Этыка нацыяналізму заўсёды была дзікай, зварынай.

Нядаўна наша рэдакцыя атрымала пісьмо з Чыкага. Нейкі былы гітлераўскі паматгаты піша: «Хутка мы будзем вас рэзаць. Кітайцы на вас пойдучы з Усходу, ФРГ з Захаду, і вам крышка». Гэта пісьмо — лепшая атэстацыя кітайскім, чэшскім і іншым хунвэйбінам.

«У спартыўных спаборніцт-

вах, — піша газета «Правда», — натуральна, заўсёды нехта выйграе, а нехта прайграе, і калі да гэтага падыходзіць з пазіцыі спорту, то можна было б зразумець радасць чэхаславакііх балельшчыкаў. Але правакацыі, якія адбыліся ў гэтыя дні ў Празе, не маюць нічога агульнага са спортам. Гэта — арганізаванае, загадзя падрыхтаванае нацыяналістычнае выступленне, якое мае пэўныя палітычныя мэты».

«Спорт ёсць спорт, — каменціруе «Комсомольская правда». — У ім магчымы перамогі і паражэнні. Але подла і гнюсна выкарыстоўваць спорт для адкрытых палітычных спекуляцый і распальвання нацыяналізму, шавінізму і антысавецызму».

НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ

ПАЗНАЎ ТАКІ ТАКОГА

Вядомы рускі шахматыст Аляпін захапляўся аналізаваннем партый, якія ён гуляў. Вядома, ахвотней за ўсё браўся за гэтую справу са сваімі партнёрамі.

Здаралася, што Аляпін запрашаў да сябе каго-небудзь з моцных ігракоў, зачыняўся з ім у сваім кабінете і... аналіз працягваўся двое, трое сутак. Перапынак наставаў толькі ў тыя мінуты, калі гаспадыня дому прыносіла ім што-небудзь падсілкавацца.

Падобны да свайго калегі быў і англійскі шахматыст Берн.

На міжнародным турніры ў Карлсбадзе ў 1911 годзе двое вялікіх шахматыстаў сустрэліся за адным столікам. Іх партыя скончылася перамогай Берна, які запрасіў Аляпіна да сябе на пару дзён, каб разам прааналізаваць некалькі партый.

Аляпін адмовіўся прыняць запрашэнне. Тыя, хто ведаў нястрымную ахвоту рускага шахматыста аналізаваць разыграныя партыі, здзівіліся і папрасілі Аляпіна растлумачыць свой адказ.

«Здаецца, у Берна ёсць у Шатландыі стары замак з разваднім мастом, — сказаў Аляпін. — Хто скажа, колькі партый ён захаце са мной прааналізаваць. А як я выберуся з замка?»

ШЧАСЛІУЧЫК

Кумір шахматных балельшчыкаў Пауль Керэс, нягледзячы на велізарныя поспехі на шахматным полі, не змог здабыць тытул чэмпіёна свету. Але ў звычайным жыцці, як сведчаць прыяцелі вядомага эстонца, яму здарова-такі шанец. Вось пара прыкладаў.

У час аднаго з доўгіх рэйсаў самалётам сцюардэсы стараліся забавіць і развеселіць пасажыраў. Між іншым, пасажырам загадалі такую загадку: колькі запалак знаходзіцца ў невялікім кілішку? Пераможцу чакала выдатная ўзнагарода — бутэлка шампанскага.

Керэс адгадаў колькасць запалак з дакладнасцю да адной штукі. Калі потым у яго спыталіся, чаму назваў такую менавіта лічбу, а не іншую, ён адказаў: «Проста я сказаў, колькі мне год».

У часе падрыхтоўкі да шахматнай алімпіяды ў 1956 годзе ў Маскве Керэс знаходзіўся на вучэбных лагерных зборах. Разам з групай другіх шахматыстаў ён выбраўся на лодцы на прагулку. Праз нейкі час яны наткнуліся на Алатарцава, вядомага савецкага майстра шахмат. Той лавіў спінінгам рыбу.

На пытанне Керэса: «Як справы?» — Алатарцаў адказаў: «Кепска! Тут проста няма рыбы». Трэба змяніць месца».

«Памыляецеся, рыбы тут бітком набіта, — пажартаваў Керэс. — Трэба толькі ўмець лавіць».

Словы Керэса заглушыў звонкі рогат яго таварышаў — усе ведалі, што эстонскі шахматыст ніколі ў жыцці не трымаў вуды ў руках.

Пачуўшы гэта, Алатарцаў моўчкі сунуў спінінг у рукі Керэсу. Пауль закінуў... і адразу ж выцягнуў з вады невялікую плотку. Але гэта яшчэ не ўсё. Узаяў Керэс злоўленую рыбіну з сабой і папрасіў кухара засмажыць яе на вячэру.

Відаць, і сярод кухараў было шмат паклоннікаў Керэса. На здзіўленне ўсіх вечарам Керэсу прынеслі на стол на талерцы цудоўна засмажанага вялізнага судака.

СКАЛЬПЕЛЬ СУПРАЦЬ ІНФАРКТА

У спісе медыцынскіх праблем, якія хвалююць чалавецтва, інфаркт значыцца пад нумарам першым. Як сцвярджае статыстыка, 67 працэнтаў усіх смяротных выпадкаў выклікана сардэчна-сасудзістымі захворваннямі. Перамагчы гэтую хваробу — значыць намнога падоўжыць жыццё людзям. І, зразумела, калі ў арсенале сродкаў барацьбы з гэтым ворагам з'яўляецца новая зброя, кожны раз з'яўляюцца новыя надзеі.

У Ленінградзе, у клініцы факультэцкай хірургіі і Медыцынскага інстытута, якой кіруе прафесар Васіль Колесаў, вырашылі прымяніць скальпель супраць інфаркта міякарда і стэнакардыі.

— Гэтыя аперацыі, — расказвае прафесар Колесаў, — мелі ў свой час многа праціўнікаў, паколькі шматлікія эксперыменты, праводзімыя на сабаках, станоўчыя вынікі не давалі. Гэта, відаць, адбывалася таму, што сэрца сабакі — далёкая ад дасканаласці мадэль: сабакі ж стэнакардыя і інфарктам не хварэюць і доследы, такім чынам, праводзіліся на здаровых жывёлінах. Аднак былі падставы меркаваць, што аперацыі на сэрцы чалавека акажуцца перспектыўнымі. У гэтым пераконвалі логіка і прафесіянальная інтуіцыя.

Як часта бывае, экзаменатарам хірурга стаў выпадак. Паступіўшая ў клініку хворая Марыя Д. на працягу доўгіх год пакутавала ад цяжкіх прыступаў стэнакардыі. Іх выклікала нават самая нязначная нагрузка на сэрца, і жанчына вымушана была штогод некалькі месяцаў праводзіць у бальніцы.

Пасля шматлікіх прыступаў стэнакардыі ў хворай узнікла

пагроза інфаркта міякарда. Становішча было амаль безнадзейным. Тады прафесар Колесаў прыняў рашэнне: апераваць.

Упершыню ў свеце інфаркт міякарда быў папярэджаны хірургам. Хворая добра перанесла аперацыю, і праз некалькі тыдняў стала падумацца з пасцелі. Прыступы стэнакардыі больш ніколі не паўтараліся.

Цяпер у клініцы зроблена ўжо звыш 20 аперацый з прычыны стэнакардыі і дзве — інфаркта міякарда.

— Наколькі эфектыўныя такія аперацыі — пераканайцеся самі, — запрашае ў адну з палат асістэнт і сын прафесара Колесава, кандыдат медыцынскіх навук Яўген Колесаў. — Знаёмцеся, калі ласка: Петрас Б., слесар з Тарту, — знаёміць ён з сярэдніх год мужчынам, які ўвайшоў у палату. Упэўненая паходка, энергічны рух. Прызнацца, не такім уяўляеш чалавека, які толькі паўмесяца назад перанёс аперацыю.

— Доўгі час я амаль зусім з пасцелі не падумаўся, праз кожныя 2—3 гадзіны нітрагліцэрын прымаў — расказвае Петрас. — І раптам адразу ж пасля аперацыі здарыўся цуд: дыхаецца лёгка і свабодна, ніякіх боляў у сэрцы!

Аперацыі на сэрцы з прычыны стэнакардыі і інфаркта, якія ўпершыню ў сусветай клінічнай практыцы пачаў ужываць прафесар Колесаў, зацікавілі хірургаў многіх краін. Пазнаёміцца з тэхнікай аперацыі прыязджалі спецыялісты з Чэхаславакіі, Балгарыі, Швецыі, Францыі.

Л. ШАУЧЭНКА.

Вялікую партыю сувеніраў з лёну (мастачка Р. Брысюк), інкруставаныя шкатулкі і пано (мастак Ул. Басалыга) рытуе Беларускае ўпраўленне мастацкай прамысловасці да адпраўкі ў японскі горад Асака на Сусветную выстаўку «ЭКСПО-70». НА ЗДЫМКАХ: беларускія сувеніры.

Фота Ул. КРУКА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.